

Věc C-293/24**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

23. dubna 2024

Předkládající soud:

Supremo Tribunal de Justiça (Portugalsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

13. března 2024

Žalobce:

João Filipe Ferreira da Silva e Brito a další

Žalovaný:

Portugalsko

Předmět původního řízení

Původní řízení se týká určovací žaloby, kterou se žalobci, bývalí zaměstnanci leteckého dopravce AIA, domáhají určení mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti Portugalska v důsledku justičního omylu. Žalobci tvrdí, že rozsudek Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud, Portugalsko) ze dne 25. února 2009, vydaný v rámci řízení o žalobě proti jejich hromadnému propouštění v roce 1993, je zjevně protiprávní, a to i) proto, že je založen na nesprávném výkladu pojmu „převod závodu“ ve smyslu směrnice 2001/23/ES, a ii) proto, že nebyla splněna povinnost předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se výkladu tohoto pojmu ve světle unijního práva.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad pojmu „převod závodu“ ve směrnici 2001/23/ES – rozsah povinnosti vnitrostátního soudu rozhodujícího v posledním stupni předložit věc k rozhodnutí podle článku 267 SFEU.

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Rady 77/187/EHS ze dne 14. února 1977 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí závodů (Úř. věst. 1977, L 61, s. 26) a směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů (Úř. věst. 2001, L 82, s. 16): článek 1, čl. 3 odst. 1 a článek 4.

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Lei n.º67/2007 – Regime da Responsabilidade Civil Extracontratual do Estado e demais Entidades Públicas (zákon č. 67/2007, kterým byl zaveden režim mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti státu a jiných veřejnoprávních subjektů) (*Diário da República*, řada 1., č. 251, ze dne 31. prosince 2007):

– Článek 13 („Odpovědnost v případě justičního omylu“) stanoví, že stát nese občanskoprávní odpovědnost za škody vyplývající ze soudních rozhodnutí, která jsou zjevně protiústavní nebo protiprávní nebo neopodstatněná z důvodu zjevně nesprávného posouzení skutkových okolností.

Decreto-Lei n.º 64-A/89, que aprova o regime jurídico da cessação do contrato individual de trabalho, incluindo as condições de celebração e caducidade do contrato de trabalho a termo (nařízení s mocí zákona č. 64-A/89, kterým se schvaluje právní režim ukončování individuálních pracovních smluv, včetně podmínek pro uzavírání a ukončování pracovních smluv na dobu určitou) (*Diário da República*, řada I, č. 48, 2. dodatek, ze dne 27. února 1989) (dále jen „nařízení o ukončování pracovních smluv“):

– Článek 23 („Práva zaměstnanců“), zařazený do kapitoly V, nazvané „Ukončení pracovních smluv v důsledku rušení pracovních míst z objektivních důvodů strukturální, technologické nebo cyklické povahy týkajících se podniku“, oddíl I, nazvaný „Hromadné propouštění“, stanoví, že (odst. 1) zaměstnanci, jejichž pracovní smlouva je ukončena v důsledku hromadného propouštění, mají nárok na náhradu škody; (odst. 2) během výpovědní doby může zaměstnanec ukončit pracovní smlouvu, aniž tím je dotčeno právo na náhradu škody; a (odst. 3) přijetí této náhrady škody znamená souhlas s propouštěním.

Decreto-Lei n.º 49408, Regime Jurídico do Contrato Individual de Trabalho (nařízení s mocí zákona č. 49408 o právním režimu individuálních pracovních smluv) (*Diário do Governo*, řada I, 1. dodatek, ze dne 24. listopadu 1969) (dále jen „nařízení o individuálních pracovních smlouvách“):

– Článek 37 („Převod závodu“) v zásadě stanoví, že postavení zaměstnavatele přechází na nabyvatele závodu, ledaže před převodem zanikla pracovní

smlouva nebo existuje dohoda mezi převodcem a nabyvatelem, která stanoví, že zaměstnanci zůstanou ve službách převodce v jiném závodě.

Código das Sociedades Comerciais (zákoník o obchodních společnostech), ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutečností sporu, schválený nařízením s mocí zákona č. 262/86 (*Diário da República*, řada I, č. 201, ze dne 2. září 1986):

- Článek 152 („Povinnosti, pravomoci a odpovědnost likvidátorů“) stanoví, že na základě rozhodnutí valné hromady nebo rady může být i) likvidátor zmocněn zejména k dočasnému pokračování v dosavadní činnosti společnosti, k nakládání s veškerým majetkem společnosti a k převodu závodu společnosti a ii) likvidátor musí dokončit nedokončené úkoly společnosti, splnit závazky společnosti a vymoci dluhy společnosti.

Judikatura Soudního dvora Evropské unie, z níž cituje předkládající soud

Mimosmluvní občanskoprávní odpovědnost členských států Evropské unie za porušení unijního práva

- Rozsudek ze dne 19. listopadu 1991, Francovich (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428)
- Rozsudek ze dne 5. března 1996, Brasserie du pêcheur a Factortame (C-46/93 a C-48/93, EU:C:1996:79)
- Rozsudek ze dne 26. března 1996, British Telecommunications (C-392/93, EU:C:1996:131)
- Rozsudek ze dne 23. května 1996, Hedley Lomas (C-5/94, EU:C:1996:205)
- Rozsudek ze dne 8. října 1996, Dillenkofer a další (C-178/94, C-179/94 a C-188/94 až C-190/94, EU:C:1996:375)
- Rozsudek ze dne 2. dubna 1998, Norbrook Laboratories (C-127/95, EU:C:1998:151)
- Rozsudek ze dne 1. června 1999, Konle (C-302/97, EU:C:1999:271)
- Rozsudek ze dne 4. července 2000, Haim (C-424/97, EU:C:2000:357)
- Rozsudek ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513)
- Rozsudek ze dne 13. června 2006, Traghetti del Mediterraneo (C-173/03, EU:C:2006:391)
- Rozsudek ze dne 3. září 2009, Fallimento Olimpiclub (C-2/08, EU:C:2009:506)
- Rozsudek ze dne 25. listopadu 2010, Fuß (C-429/09, EU:C:2010:717)

- Rozsudek ze dne 14. března 2013, Leth (C-420/11, EU:C:2013:166)
- Rozsudek ze dne 9. září 2015, Ferreira da Silva e Brito a další (C-160/14, EU:C:2015:56) (tento rozsudek byl vydán v návaznosti na první žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v původním řízení)
- Rozsudek ze dne 28. července 2016, Tomášová (C-168/15, EU:C:2016:602)
- Rozsudek ze dne 29. července 2019, Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe (C-620/17, EU:C:2019:630)
- Rozsudek ze dne 4. března 2020, Telecom Italia (C-34/19, EU:C:2020:148)

Pojem „převod závodu“ ve světle judikatury Soudního dvora ke dni 25. února 2009, kdy Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) vydal rozsudek údajně stížený justičním omylem

- Rozsudek ze dne 14. dubna 1994, Schmidt v. Spar-und Leihkasse der früheren Ämter Bordesholm, Kiel und Cronshagen (C-392/92, EU:C:1994:134)
- Rozsudek ze dne 11. března 1997, Süzen v. Zehnacker Gebäudereinigung Krankenhausservice (C-13/95, EU:C:1997:141)
- Rozsudek ze dne 10. prosince 1998, Hidalgo a další (C-173/96 a C-247/96, EU:C:1998:595)
- Rozsudek ze dne 25. ledna 2001, Liikenne (C-172/99, EU:C:2001:59)
- Rozsudek ze dne 20. listopadu 2003, Ablor a další (C-340/01, EU:C:2003:629)
- Rozsudek ze dne 15. prosince 2005, Güney-Görres a Demir (C-232/04 a C-233/04, EU:C:2005:778)

Stručné shrnutí skutkového stavu a řízení

Řízení o žalobě proti hromadnému propouštění (1993–2009)

Skutečnosti v řízení o žalobě proti hromadnému propouštění

- 1 Žalobci byli zaměstnanci společnosti Air Atlantis, SA (dále jen „AIA“), leteckého dopravce založeného v roce 1985 a působícího v odvětví nepravidelné letecké dopravy.
- 2 Na základě usnesení valné hromady ze dne 19. února 1993 byla společnost AIA zrušena veřejnou listinou dne 19. dubna 1993.
- 3 Této valné hromady se jako většinový akcionář účastnil letecký dopravce TAP Air Portugal (dále jen „TAP“).

- 4 Dne 26. února 1993 zaslala společnost AIA zaměstnancům oznámení o hromadném propuštění z pracovního poměru s účinností od 30. dubna 1993. Všichni zaměstnanci s výjimkou jednoho souhlasili s přijetím náhrady škody, na kterou měli ze zákona nárok.
- 5 Zaměstnanci se tehdy domnívali, že příčinou zániku byla hospodářská, finanční a provozní situace společnosti AIA a že hromadné propouštění bylo nevyhnutelné vzhledem k situaci v odvětví mezinárodní letecké dopravy v důsledku všeobecné krize způsobené válkou v Perském zálivu.
- 6 Teprve po propuštění se zaměstnanci dozvěděli, že některá letadla společnosti AIA byla převedena na společnost TAP a že společnost TAP začala provozovat charterové lety na původních linkách společnosti AIA.
- 7 Od 1. května 1993 začala společnost TAP provozovat některé charterové lety, k jejichž provozování v období od 1. května do 31. října 1993 (tzv. „léto IATA 93“) se na základě smluv uzavřených před zrušením společnosti AIA tato společnost smluvně zavázala.
- 8 Společnost TAP využívala část vybavení, které při své činnosti měla k dispozici společnost AIA, konkrétně čtyři letadla, kancelářské vybavení a nádobí používané v letadlech.
- 9 Dodávka kancelářského a dalšího vybavení společnosti TAP byla následně zohledněna při likvidaci společnosti AIA vzhledem k postavení společnosti TAP jako hlavního akcionáře a věřitele.
- 10 Společnost TAP začala využívat čtyři letadla, neboť vrácení letadel před ukončením smluv o nájmu by znamenalo, že nájemce, společnost AIA, by musel pronajímateli zaplatit veškeré dlužné nájemné do konce nájmu.
- 11 Vzhledem k tomu, že jedno z letadel dala společnost TAP do pronájmu společnosti AIA a že v případě ostatních tří letadel byla společnost TAP ručitelem za úhradu závazků vyplývajících ze smluv o nájmu společnosti AIA, převzala společnost TAP úhradu příslušných částek nájmu a postavení nájemce v rámci těchto smluv o nájmu.
- 12 Společnost TAP změnila barvy a logo tohoto vybavení až po určité době – provozovala tedy lety v barvách a s logem společnosti AIA.
- 13 Čtyři letadla, která zůstala v držení společnosti TAP, byla postupně vrácena příslušným pronajímatelům v letech 1998 až 2000.
- 14 Aby se společnost TAP vyhnula škodám vyplývajícím z porušení již uzavřených smluv mezi společností AIA a cestovními kancelářemi, které stanovovaly povinnost k vysokému odškodnění ze strany společnosti AIA v případě neplnění, provozovala lety v létě IATA 93.

- 15 K těmto charterovým letům, které předtím smluvně zajišťovala společnost AIA, využívala společnost TAP především čtyři letadla, jež měla k dispozici společnost AIA, a v menší míře i svá vlastní letadla a posádky.
- 16 Od 1. května 1993 začala společnost TAP, která se zabývala téměř výhradně pravidelnou leteckou dopravou, kromě provozování některých letů, jež měla v létě IATA 93 smluvně zajišťovat společnost AIA, provozovat na charterovém trhu lety, které předtím neprovozovala, protože šlo o tradiční trasy společnosti AIA, přičemž například v období od března do dubna 1994 uskutečnila 15 charterových letů.
- 17 V létě 1994 společnost TAP sama uzavírala smlouvy a plánovala charterové lety přímo s cestovními kanceláři na trhu.
- 18 Společnost TAP zahájila tři kurzy výcviku pilotů před zrušením a zánikem společnosti AIA, které i nadále běžely. Kromě toho společnost TAP zahájila před zrušením společnosti AIA další kurz pro přijímání nových pilotů, který pokračoval i po tomto zrušení.
- 19 Dvě zaměstnankyně, které společnost TAP vyslala do společnosti AIA za účelem výkonu činností obchodního vedení, byly po zrušení společnosti AIA zařazeny společností TAP do jejího vlastního obchodního vedení a byly pověřeny úkoly v oblasti nepravidelných letů a smluv o charterových letech v létě IATA 93.

Řízení o žalobě proti hromadnému propouštění v prvním a druhém stupni

- 20 V letech 1993 a 1994 napadli bývalí zaměstnanci společnosti AIA hromadné propouštění u Tribunal de Trabalho de Lisboa (pracovní tribunál v Lisabonu, Portugalsko). Ve svých žalobách se domáhali zejména určení protiprávnosti hromadného propouštění, svého opětovného přijetí do společnosti TAP se zachováním své doby služby a zařazení, a vyplacení náhrady mzdy.
- 21 V rozsudku ze dne 6. února 2007 Tribunal de Trabalho de Lisboa (pracovní tribunál v Lisabonu) rozhodl, že došlo k převodu závodu, a nařídil společnosti TAP, aby zaměstnance znovu přijala do pracovního poměru, aniž by byla dotčena jejich doba služby, a aby jim vyplatila náhradu škody a ušlého výdělku.
- 22 Žalované a někteří z žalobců podali proti rozsudku Tribunal de Trabalho de Lisboa (pracovní tribunál v Lisabonu) odvolání k Tribunal da Relação de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu, Portugalsko).
- 23 Dne 16. ledna 2008 Tribunal da Relação de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu) zrušil napadený rozsudek v rozsahu, v němž se týkal opětovného přijetí žalobců do zaměstnání a náhrady škody a ušlého výdělku, a zprostil tak žalované povinnosti uspokojit nároky žalobců. Tento rozsudek se netýkal jediného zaměstnance, který nepřijal náhradu škody.

- 24 Žalobci podali proti tomuto rozsudku opravný prostředek k Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud).

Argumenty žalobců před Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) v řízení o žalobě proti hromadnému propouštění

- 25 Žalobci v zásadě tvrdili, že ačkoli uváděným důvodem hromadného propouštění byl definitivní zánik podniku, skutečným záměrem TAP bylo obnovit činnost, kterou do té doby na trhu charterových letů vykonávala společnost AIA.
- 26 Domnívali se proto, že skutkové okolnosti je třeba kvalifikovat jako převod závodu, a nikoli jako definitivní zánik podniku.
- 27 Žalobci se rovněž dovolávali nedostatku souhlasu, pokud jde o přijetí náhrady škody za hromadné propouštění, a tvrdili, že přijetí náhrady škody jim nebránilo v tom, aby propouštění napadli.
- 28 Podle žalobců likvidace podniku nebrání převodu závodu, neboť k němu postačuje, aby někdo pokračoval v činnosti nebo některých činnostech, které podnik do té doby vykonával.
- 29 Ve vztahu k projednávané věci žalobci konkrétně tvrdili, že byla prokázána kontinuita činnosti, neboť i) téměř všechny materiální zdroje a letadla společnosti AIA byly převedeny na společnost TAP; ii) část zaměstnanců obchodního vedení společnosti AIA byla převedena do společnosti TAP; iii) společnost TAP po určitou dobu používala loga a barvy společnosti AIA; iv) společnost TAP provozovala charterové lety, k nimž se smluvně zavázala společnost AIA; v) společnost TAP zachovala charterové trasy a činnost, jakož i cílovou skupinu této činnosti, což vedlo k přelivu zákazníků; vi) je bezpředmětné, že společnost AIA nemohla převést svou licenci na provozování nepravidelných letů, neboť společnost TAP již potřebné oprávnění k provozování takových letů měla; a vii) je bezpředmětné, že závod byl spojen s licencí, a proto nemohl být převeden, neboť převod závodu není pro účely zaměstnání rovnocenný převodu, který je čistě obchodní transakcí.
- 30 Tyto prvky představovaly dostatečný důkaz pro konstatování, že došlo k převodu závodu, s nímž je neodmyslitelně spojen převod aktivní i pasivní role v pracovních smlouvách na nabyvatele, společnost TAP.
- 31 Podle názoru žalobců byl převod majetku a vybavení společnosti AIA na společnost TAP ve skutečnosti převodem závodu, který byl maskován jakožto údajný „prodej dlouhodobého majetku v účetní hodnotě“.
- 32 Došlo tedy k přímému rozporu s judikaturou Soudního dvora a se směrnicemi 77/187 a 2001/23, zejména proto, že rozsudek Tribunal da Relação de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu) ze dne 16. ledna 2008 nepřikládal žádný význam skutečnosti, že převod závodu může probíhat v několika fázích, ani se mu

nepodařilo zaujmout k tomuto pojmu méně formální a praktičtější přístup, který vyžaduje unijní doktrína a judikatura.

- 33 Žalobci rovněž tvrdili, že to byla sama společnost TAP, která jako většinový akcionář svolala mimořádnou valnou hromadu společnosti AIA, jejímž jediným bodem programu bylo usnesení o zrušení společnosti AIA. Bylo tedy pouze na společnosti TAP, aby nesla důsledky schválení svého návrhu, neboť případná nemožnost provozovat nasmlouvané charterové lety – a z toho vyplývající zhoršení finanční situace společnosti AIA – byla způsobena dobrovolným, vědomým a legitimním rozhodnutím společnosti TAP.
- 34 Žalobci rovněž tvrdili, že čl. 23 odst. 3 nařízení o ukončování pracovních smluv je neslučitelný s čl. 4 odst. 1 směrnice 77/187 a směrnice 2001/23. Jak totiž rozhodl Tribunal do Trabalho de Lisboa, skutečnost, že zaměstnanci přijali náhradu škody, jim nebránila napadnout hromadné propuštění, neboť toto přijetí bylo projevem vůle, který byl stížen vadou odůvodnění.
- 35 Podle žalobců vnitrostátní soud, jakožto soud, který uplatňuje unijní právo, nesmí uplatňovat vnitrostátní ustanovení, které je neslučitelné s přímo použitelným ustanovením práva EU, což je případ domněnky stanovené v čl. 23 odst. 3 nařízení o ukončování pracovních smluv ve vztahu k článku 4 směrnice 77/187 a směrnice 2001/23.
- 36 Žalobci dále tvrdili, že společnost AIA byla pouze prodlouženou rukou společnosti TAP a že společnost TAP zrušením společnosti AIA a převedením jejího závodu na sebe zneužila právní subjektivitu k dosažení cílů, které nebyly zákonem povoleny, a to propuštění zaměstnanců.
- 37 Někteří žalobci se rovněž dovolávali existence *faktického* skupinového vztahu. Podle jejich názoru se společnost TAP jako dominantní společnost stala většinovým akcionářem společnosti AIA, aby nad ní mohla převzít kontrolu a rozpustit ji, jakmile to uzná za vhodné – což skutečně učinila svoláním valné hromady, na níž byla společnost AIA rozpuštěna.

Odůvodnění rozsudku Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) ze dne 25. února 2009

- 38 V rozsudku ze dne 25. února 2009 Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) uvedl, že ze skutkových okolností nelze vyvodit, že společnost AIA převedla na společnost TAP organizovaný soubor výrobních faktorů takového významu, aby mohl představovat samostatnou podporu činnosti nepravidelných letů.
- 39 Vzhledem ke zjištěným okolnostem konstatoval Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud), že po fázi likvidace majetku společnosti AIA nepřevzala společnost TAP hospodářskou jednotku s cílem přímo a samostatně pokračovat v činnosti provozování charterových letů, kterou dříve vykonávala společnost AIA.

- 40 Nedošlo k formálnímu převodu mezi společnostmi AIA a TAP, a dále nedošlo k *faktickému* převodu různých nezávislých prvků, které by byly následně reorganizovány v rámci TAP, čímž by vznikl samostatný závod.
- 41 Podle Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) navíc v projednávané věci nic nenasvědčuje tomu, že by ve společnosti TAP existovala v podniku jednotka, která by se věnovala činnosti charterových letů a která by byla za tímto účelem samostatně organizována. V důsledku toho nelze na základě skutkových zjištění konstatovat, že došlo k materiálnímu převodu hospodářské jednotky ze společnosti AIA do společnosti TAP ve smyslu článku 37 nařízení o individuálních pracovních smlouvách a směrnice 2001/23.
- 42 Na podporu tohoto závěru, pokud jde o různé skutkové znaky, Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) uvedl v zásadě následující:
- velký význam má skutečnost, že společnost TAP využívala čtyři letadla společnosti AIA v důsledku dohody uzavřené v souvislosti s likvidací, jejímž cílem bylo omezit ztráty věřitelů, mimo jiné společnosti TAP;
  - šlo o úkony týkající se nakládání s majetkem zrušené společnosti ve prospěch jejích věřitelů a v souladu se zákonnými povinnostmi likvidátorů;
  - letadla byla používána jak k pravidelné, tak k nepravidelné dopravě a po skončení smluv o nájmu byla vrácena pronajímatelům, přičemž ve službách společnosti TAP byla po omezenou dobu;
  - skutečnost, že společnost TAP začala tato letadla používat, když v roce 1993 převzala platby nájemného, tedy nenasvědčila o jejím úmyslu převzít činnost charterové letecké dopravy, ani nepostačovala k závěru, že tato činnost byla vykonávána samostatně;
  - lety v roce 1993 byly uskutečněny za účelem splnění závazků přijatých v rámci procesu likvidace společnosti AIA a s cílem zabránit škodám, které by vznikly v důsledku neplnění smluv již uzavřených společností AIA, přičemž nebylo možné určit samostatný hospodářský subjekt, který by se v rámci společnosti TAP věnoval činnosti nepravidelných letů;
  - společnost TAP jako hlavní věřitel společnosti AIA měla zvláštní zájem na tom, aby se zabránilo neplnění těchto smluv a povinnosti k náhradě značné škody, která by z tohoto neplnění mohla vyplývat, a to s ohledem na skutečnost, že sama měla možnost převzít plnění těchto smluv, neboť k tomu měla prostředky, zejména letadla, posádku a licenci k provozování charterových letů;
  - soud nepřijal argument žalobců, že společnost TAP nemohla v dané době tvrdit, že lety uskutečnila, aby se vyhnula povinnosti k vysoké náhradě škody, neboť společnost AIA nemohla plnit letový řád léto IATA 93 z rozhodnutí společnosti TAP. Jednání společnosti TAP bylo ekonomicky soudržné: navrhla

zrušení společnosti AIA, protože její hospodářská činnost byla neperspektivní, a v rámci likvidace převzala dříve nasmlouvané lety, aby se vyhnula vyplácení vysokých náhrad;

- jak vyplývá z judikatury Soudního dvora, pro posouzení důkazní hodnoty je třeba posoudit všechny skutkové okolnosti, které mohou poukazovat na převod závodu;
- na letech z roku 1994 – na trasách, které společnost TAP dříve neprovozovala a k jejichž provozování se smluvně zavázala přímo vůči cestovním kancelářím – vykonávala společnost TAP činnost vyplývající z obsazení tržního podílu, který se uvolnil po zániku společnosti AIA;
- Soudní dvůr rozhodl, že v situacích, kdy podnik pokračuje v činnostech doposud vykonávaných jiným podnikem, pouhá tato okolnost neumožňuje dospět k závěru o převodu hospodářské jednotky, jelikož jednotku nelze omezit na činnost, kterou je pověřena. Její identita vyplývá i z dalších faktorů, jako jsou její zaměstnanci, rámec činnosti, organizace práce, metody její činnosti a případně prostředky, které má k dispozici;
- pokud jde o dodávku použitého nádobí a kancelářského vybavení ze společnosti AIA do společnosti TAP, tato dodávka byla bezpředmětná nejen proto, že byla zohledněna v rámci likvidace, ale také proto, že nebylo prokázáno, že nádobí a vybavení byly použity pro charterové lety, a nelze tedy ani prokázat, že tvořily součást uspořádaného souboru zboží a osob určených konkrétně pro činnost nepravidelných letů;
- pokud jde o udržení dvou zaměstnankyň, které údajně svědčily o zachování identity hospodářského subjektu, tyto zaměstnankyně byly prostřednictvím pracovní smlouvy spojeny se společností TAP – byly zaměstnankyněmi společnosti TAP, nikoliv společnosti AIA, a společností TAP byly vyslány k plnění úkolů ve společnosti AIA. Tato skutečnost rozhodně nesvědčí o udržování zaměstnanců. Návrat zaměstnankyň do společnosti TAP byl důsledkem plnění jejich pracovních smluv se zaměstnavatelem, neboť činnost zaměstnankyň v rámci společnosti TAP nelze kvalifikovat jako činnost pro samostatný hospodářský subjekt, který se zabývá nepravidelnými lety;
- stručně řečeno, na základě žádného z uvedených důkazů nebylo možné dojít k závěru, že došlo k úplnému nebo částečnému převodu obchodní jednotky, jelikož na základě celkové analýzy důkazů nebylo možné identifikovat v rámci společnosti TAP soubor materiálních a lidských zdrojů, které představují podporu činnosti charterových letů, organizovanou samostatně za tímto účelem, tedy hospodářský subjekt, který si zachovává svou identitu a samostatně provozuje nepravidelnou obchodní leteckou dopravu v rámci společnosti TAP.

43 V reakci na žádost několika žalobců o předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru – přičemž někteří z nich navrhli konkrétní znění předběžných otázek,

zejména pokud jde o pojem „převod závodu“ ve smyslu směrnice 77/187 a soulad článku 37 nařízení o individuálních pracovních smlouvách a čl. 23 odst. 3 nařízení o ukončování pracovních smluv s touto směrnicí – Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) rozhodl takto:

- tento soud je jedním z vnitrostátních soudů, na které se vztahuje povinnost předložit předběžnou otázku podle tehdejšího článku 234 ES (nyní článek 267 SFEU);
- povinnost podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce existuje pouze tehdy, když se vnitrostátní soudy domnívají, že unijní právo a jeho výklad jsou nezbytné pro řešení sporu, a o výkladu ustanovení unijního práva existují pochybnosti;
- ani za těchto okolností není tato povinnost neomezená, neboť i když Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) dospěje k závěru, že předložená otázka je relevantní, nemusí být povinen předložit věc Soudnímu dvoru Evropské unie;
- sám Soudní dvůr výslovně uznal, že správné použití unijního práva může být natolik zřejmé, že neexistují důvodné pochybnosti o odpovědi na předloženou otázku, což představuje výjimku z povinnosti předběžnou otázku předložit;
- povinnost předložit předběžnou otázku není nikdy založena na přání účastníků řízení obrátit se na Soudní dvůr, neboť v opačném případě by se předložení věci změnilo v opravný prostředek, daný k dispozici účastníkům řízení;
- s ohledem na obsah uvedených směrnic, jejich výklad provedený Soudním dvorem a meze projednávané věci neexistují žádné relevantní pochybnosti, na základě nichž by bylo nutné tuto věc předkládat, neboť skutečnost, že otázky, o něž jde v projednávané věci, a situace, které byly předloženy Soudnímu dvoru, nejsou zcela totožné, nemá význam;
- Soudní dvůr dal vzniknout ustálené judikatuře týkající se převodů závodů, přičemž směrnice 2001/23 převzala pojmy z této judikatury;
- pokud jde o výklad ve vnitrostátní i unijní judikatuře, tyto pojmy byly již natolik objasněny, že v projednávané věci nebylo třeba předchozí konzultace Soudního dvora;
- předmětem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce nemohla být otázka slučitelnosti čl. 23 odst. 3 nařízení o ukončování pracovních smluv s článkem 4 směrnice, neboť předmět žádosti musí respektovat pravomoci Soudního dvora a vnitrostátní soud nemůže podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za účelem výkladu vnitrostátního práva, ani žádat Soudní dvůr, aby rozhodl o slučitelnosti ustanovení vnitrostátního práva s ustanovením unijního práva;

- Soudnímu dvoru nepřísluší rozhodovat o tom, zda je konkrétní ustanovení unijního práva použitelné, byť nepřímo, na danou situaci, již se zabývají vnitrostátními soudy různých členských států;
  - podávat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce proto není třeba.
- 44 Pokud jde o zákonnost hromadného propouštění, Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) rozhodl v zásadě takto:
- posloupnost úkonů provedených společnostmi AIA, TAP a likvidačním orgánem po zrušení společnosti AIA a v rámci likvidace jejího majetku nepředstavuje převod závodu ve smyslu článku 37 nařízení o individuálních pracovních smlouvách, vykládaného ve světle unijních právních předpisů a judikatury;
  - hromadné propouštění žalobců, jehož hlavním důvodem byl definitivní zánik podniku, bylo tedy zákonné;
  - smluvní postavení společnosti AIA dle pracovních smluv, které představovaly pouto mezi společnostmi a jejími zaměstnanci, mimo jiné i jedním zaměstnancem, který nepřijal náhradu škody, nepřešlo na společnost TAP;
  - v důsledku toho, jelikož nedošlo k převodu závodu, nebyl použitelný ani čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/23, který zakazuje propouštění přímo na základě převodu, ani čl. 5 odst. 1 této směrnice, který rovněž předpokládá, že došlo k převodu;
  - pokud jde o čl. 4 odst. 1 směrnice 2001/23, ze spisu nevyplývá, že by se propouštění zakládalo přímo na neprokázaném aktu převodu, neboť hromadné propouštění se zakládalo na zániku podniku, a šlo tedy o rozhodnutí vedení založené na důležitém hospodářském důvodu;
  - pokud jde o čl. 5 odst. 1 směrnice 2001/23, i kdyby došlo k převodu podniku v rámci likvidace, taková likvidace by znemožnila převod pracovních smluv na společnost TAP a byla by slučitelná s propouštěním zaměstnanců společnosti AIA;
  - s přihlédnutím k tomu, že právní důvody hromadného propouštění mají ekonomickou povahu a že soudní přezkum musí být sladěn se svobodou podnikání a vedení podniku, je třeba potvrdit důvody uváděné na podporu hromadného propouštění.
- 45 Pokud jde o tvrzení založená na porušení základních právních zásad chráněných unijním právem, zejména zásady *favor laboratoris*, a zneužití práva na hromadné propouštění, Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) rozhodl takto:
- na základě skutkových zjištění nelze dospět k závěru, že společnost AIA zneužila svého práva propouštět, neboť propouštění bylo odůvodněno zánikem

společnosti a motivováno zrušením společnosti z důvodu vážných finančních potíží, do kterých se dostala;

- vzhledem k ukončení činnosti podniku bylo ukončení pracovních smluv zaměstnanců zcela pochopitelné a legitimní;
- nelze říci, že by společnost AIA chtěla uplatněním práva na hromadné propouštění poškodit výlučně nebo převážně žalobce;
- nic nenasvědčovalo tomu, že by žalované překročily meze stanovené dobrou vírou, dobrými mravy nebo sociálním či hospodářským účelem práva na hromadné propouštění, a tím méně tomu, že by tak učinily zjevně, takže by bylo možné považovat výkon tohoto práva za protiprávní;
- pokud jde o postoj společnosti TAP, která navrhla zrušení společnosti AIA a převzala v rámci likvidace určitý samostatný majetek, který vyčlenila ke své [vlastní] činnosti, nebyly zjištěny žádné okolnosti, které by naznačovaly, že společnost TAP s cílem dosáhnout cílů, které nebyly povoleny zákonem, zneužila skutečnosti, že je právnickou osobou odlišnou od společnosti AIA;
- návrh společnosti TAP na zrušení společnosti AIA byl odůvodněný a společnost TAP neuzavřela s pracovníky zaměstnanými u společnosti AIA žádné pracovněprávní závazky, takže nelze tvrdit, že by měla v úmyslu se těmito neexistujícím závazkům vyhnout. Pokud jde zejména o kurzy BOEING 737, ze skutkových zjištění nevyplývá, že by byly zahájeny po zániku společnosti AIA;
- nebylo prokázáno, že zrušení společnosti AIA a hromadné propouštění bylo vyvoláno společností TAP v součinnosti se společností AIA s cílem provozovat nepravidelnou leteckou dopravu za stejných podmínek, jaké existovaly v době vzniku společnosti AIA, a snížit tak její náklady;
- ze skutkových okolností nevyplývá nic, z čeho by bylo možné vyvodit, že společnost TAP porušila zásady dobré víry, a proto nelze tvrdit, že využila oddělenosti subjektů k propouštění, které jinak zákon neumožňuje;
- dopustit se zneužití právní subjektivity společnosti je možné pouze tehdy, pokud je tato právní subjektivita využívána protiprávním nebo zneužívajícím způsobem na úkor třetích osob, tedy v případech, kdy výkon subjektivního práva vede k výsledku, který se zjevně odchyluje od účelu, pro který bylo zákonem přiznáno. Ze skutečností zjištěných v rámci projednávané žaloby nevyplýval žádný z těchto aspektů;
- s ohledem na zákonnost hromadného propouštění nebyly zkoumány otázky relevance přijetí, resp. nepřijetí náhrady škody vyplacené žalobcům; ústavnosti ustanovení, které spojuje přijetí náhrady škody s akceptací propouštění; toho, zda se žalobci mohli dovolávat neplatnosti prohlášení o přijetí a zda došlo k pochybení, pokud jde o důvody nebo předmět podnikání, na základě něž by

se zaměstnanci rozhodli přijmout odpovídající náhradu škody; ani otázky týkající se výpočtu náhrad mezd, které by náležely v případě, že by propuštění bylo shledáno jako protiprávní;

– nebylo proto třeba rozhodovat o dalších otázkách vznesených v žalobách.

- 46 S ohledem na výše uvedené Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) rozsudkem ze dne 25. února 2009 zamítl odvolání žalobců a zprostil žalované povinnosti uspokojit nároky žalobců.

Původní řízení (2013–2024)

- 47 Žalobci podali běžným postupem u Varas Cíveis de Lisboa (občanskoprávní senáty v Lisabonu, Portugalsko) proti Portugalsku určovací žalobu, v níž v zásadě namítali, že rozsudek vydaný Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) dne 25. února 2009 v řízení o žalobě proti jejich hromadnému propouštění byl zjevně protiprávní, neboť vycházel z nesprávného výkladu pojmu „převod závodu“ ve smyslu směrnice 2001/23 a opomenul povinnost předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru.
- 48 V této žalobě se domáhali určení toho, že Portugalsko je povinno jim nahradit i) majetkovou újmu odpovídající souhrnu mezd, které neobdrželi v období od dne hromadného propouštění do data vyhlášení rozsudku Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) ze dne 25. února 2009, mzdám, jež jim náleží až do předpokládaného data jejich odchodu do důchodu a újmě v souvislosti s nižší výší jejich starobních důchodů; ii) nemajetkovou újmu; iii) náhradu škody odpovídající náhradám mezd až do dne opětovného nástupu do zaměstnání; a iv) podpůrně náhradu škody v souvislosti se ztrátou příležitosti.
- 49 Dne 31. prosince 2013 podaly Varas Cíveis de Lisboa (občanskoprávní senáty v Lisabonu) Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, jejímž předmětem byl v zásadě dotaz, zda došlo k převodu závodu ve smyslu směrnice 2001/23 a zda má být článek 267 SFEU vykládán v tom smyslu, že Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) je povinen předložit předběžnou otázku.
- 50 Dne 9. září 2015 vydal Soudní dvůr Evropské unie rozsudek ve věci Ferreira da Silva e Brito a další (C-160/14, EU:C:2015:565), v němž zejména rozhodl, že i) čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23 musí být vykládán v tom smyslu, že pojem „převod závodu“ zahrnuje situaci, jakou je situace posuzovaná v projednávané věci, a že ii) čl. 267 třetí pododstavec SFEU musí být vykládán v tom smyslu, že za okolností, které se vyznačují jak protichůdnými rozhodnutími soudů nižších stupňů ohledně výkladu tohoto pojmu, tak opakovanými výkladovými problémy ohledně tohoto pojmu v různých členských státech, je soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, povinen předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku ohledně výkladu pojmu „převod závodu“.
- 51 Varas Cíveis de Lisboa (občanskoprávní senáty v Lisabonu) žalobu zamítly.

- 52 Někteří žalobci se odvolali k Tribunal da Relação de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu), který rozsudkem ze dne 16. března 2023 odvolání v plném rozsahu zamítl a potvrdil rozsudek Varas Cíveis (občanskoprávní senáty v Lisabonu) (dále jen „napadený rozsudek“).
- 53 Proti tomuto rozsudku podali někteří žalobci kasační opravný prostředek k Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud), kde je věc projednávána v současné době.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 54 Zásadní otázkou v projednávané věci je posouzení mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti portugalského státu za úkony při výkonu činnosti soudu, které byly provedeny v rozporu s unijním právem, a to zejména prostřednictvím rozsudku Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) ze dne 25. února 2009, pokud jde o dvě zásadní hlediska:
- a) nesprávný výkladu pojmu „převod závodu“ ve světle směrnice 2001/23 a se zohledněním skutečností, které měl Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) k dispozici;
  - b) skutečnost, že zmíněný soud má povinnost předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku – což požadují i někteří žalobci – v důsledku existence protichůdných rozhodnutí soudů o téže otázce a skutečnosti, že Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) je vnitrostátním soudem posledního stupně.
- 55 Na rozdíl od režimu dle článku 340 SFEU, který stanoví mimosmluvní odpovědnost orgánů, institucí a jiných subjektů Unie, odpovědnost členských států za porušení unijního práva není ve Smlouvách výslovně stanovena.
- 56 Existenci této odpovědnosti však Soudní dvůr opakovaně potvrzuje, a to již od vydání rozsudku ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další (C-6/90 a C-9/90, EU:C:1991:428).
- 57 Ve zmíněném rozsudku Soudní dvůr vyjádřil zásadu, že členské státy jsou povinny nahradit škody způsobené jednotlivcům porušením unijního práva, které je jim přičitatelné, a současně vymezil nutné podmínky pro vznik takové odpovědnosti.
- 58 Tento závěr Soudního dvora byl potvrzen v dalších následných rozsudcích a Soudní dvůr rovněž uvedl, že tato zásada se uplatní bez ohledu na orgán nebo subjekt členského státu, jehož jednání nebo opomenutí je příčinou protiprávního jednání.
- 59 V rozsudku ze dne 30. září 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513), Soudní dvůr výslovně rozšířil odpovědnost členských států na porušení unijního práva,

k němuž došlo prostřednictvím aktů soudní moci, rozhoduje-li v posledním stupni, jako je tomu v projednávané věci. Tuto judikaturu Soudní dvůr opakovaně potvrdil.

- 60 V rámci původního řízení bylo jak v prvním, tak ve druhém stupni rozhodnuto, že není na místě pokládat další předběžné otázky, neboť formulace otázek navržených žalobci by znamenala, že by o daném sporu měl rozhodnout Soudní dvůr, ačkoli to je úkolem soudů jednotlivých států.
- 61 V řízení, které vedlo k vydání rozsudku ve věci Köbler, se však mělo rozhodnout o tom, zda Soudnímu dvoru přísluší posoudit, zda členský stát odpovídá za porušení unijního práva v daném původním řízení v důsledku rozhodnutí vnitrostátního soudu, nebo zda posouzení této odpovědnosti přísluší výhradně vnitrostátním soudům.
- 62 V odpovědi na tuto otázku Soudní dvůr nejprve uvedl, že uplatňování podmínek pro odpovědnost státu za škody, které jednotlivci vznikly porušením unijního práva, přísluší v souladu se směrnicemi vypracovanými Soudním dvorem zásadně vnitrostátním soudům.
- 63 Bezprostředně poté však Soudní dvůr konstatoval, že má k dispozici veškeré poznatky k tomu, aby mohl určit, zda jsou splněny podmínky nezbytné pro vznik odpovědnosti členského státu. Dále rozhodl, že je na něm, aby určil, zda má takové porušení unijního práva zjevnou povahu, vyžadovanou k tomu, aby na základě unijního práva vznikla odpovědnost členského státu v důsledku rozhodnutí jednoho z jeho soudů, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky.
- 64 Poté byl tento názor opět vyjádřen v rozsudku ze dne 28. července 2016, Tomášová (C-168/15, EU:C:2016:602), v němž jedna z předběžných otázek zněla, zda jednání soudu daného státu, jak je popsala žalobkyně, představuje dostatečně závažné porušení unijního práva.
- 65 V odpovědi na tuto otázku Soudní dvůr přezkoumal konkrétní skutkové okolnosti dané situace a dospěl k závěru, že soud sice disponoval všemi prvky skutkového i právního stavu nezbytnými k tomu, aby z úřední povinnosti posoudil zneužívající charakter smluvní klauzule z hlediska dotčené směrnice, avšak nešlo o dostatečně závažné porušení unijního práva.
- 66 Soudní dvůr se neomezil pouze na stanovení kritérií, na nichž závisí konstatování dostatečně závažného porušení unijního práva, ale rovněž posoudil, zda byla tato kritéria v každém jednotlivém případě splněna, a přezkoumal postup vnitrostátních soudů – ač ve dvou z výše uvedených věcí dospěl k závěru, že k dostatečně závažnému porušení unijního práva nedošlo.
- 67 Z výše uvedeného nevyplývá, že by Soudní dvůr mohl při řešení individuálních sporů nahradit vnitrostátní soud. Soudní dvůr zejména v rozsudku Tomášová zdůraznil zásady rovnocennosti a efektivity a dospěl k závěru, že taková pravidla

týkající náhrady škody způsobené porušením unijního práva, jako jsou pravidla týkající se vyčíslení takové škody nebo vztahu mezi návrhem na náhradu této škody a případně jinými dostupnými právními prostředky, jsou upravena vnitrostátním právem každého členského státu v souladu se zásadami rovnocennosti a efektivity.

- 68 Na základě výše uvedených předpokladů, vzhledem k tomu, že odpovědnost členských států za jednání a opomenutí jejich orgánů porušujících unijní právo, včetně soudů rozhodujících v posledním stupni, je založena na unijním právu, které vymezuje podmínky vzniku této odpovědnosti – byť ve vztahu k vnitrostátnímu právu a při dodržení zásad rovnocennosti a efektivity ve výše uvedeném smyslu – je odůvodněné, aby to byl Soudní dvůr, kdo v celé Unii sjednocuje judikaturu týkající se posouzení těchto podmínek vzniku odpovědnosti členských států.
- 69 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že Soudní dvůr si tuto „výhradu pravomoci“ sám přisuzuje, přičemž nejenže uvádí kritéria pro určení, zda jde o „dostatečně závažné porušení“ unijního práva, ale také je uplatňuje na jednotlivé případy projednávané vnitrostátními soudy.
- 70 V napadeném rozsudku se dále uvádí, že v rozsudku ze dne 9. září 2015, Ferreira da Silva e Brito a další, C-160/14, EU:C:2015:565, vydaném v návaznosti na předběžné otázky předložené v této věci, Soudní dvůr posoudil pojem „převod závodu“ ve světle judikatury Soudního dvora v roce 2015, přestože Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) o této otázce rozhodoval v roce 2009. Kromě toho napadený rozsudek uvádí, že rozsudek Soudního dvora obsahuje řadu „zjevných, nezanedbatelných chyb“.
- 71 Tyto chyby spočívají podle napadeného rozsudku ve vylíčení skutkových okolností sporu, dle nichž „společnost TAP [...] zaměstnala některé bývalé zaměstnance společnosti AIA“, zatímco podle napadeného rozsudku „společnost TAP nezaměstnala nikoho ze zaměstnanců společnosti AIA. Jak již bylo uvedeno, došlo k tomu, že (pouze) dvě zaměstnankyně, které byly vyslány do společnosti AIA (jejímž hlavním akcionářem byla společnost TAP), se vrátily do společnosti TAP; šlo však o zaměstnankyně společnosti TAP, které v této společnosti zastávaly pracovní pozice po zrušení společnosti AIA“.
- 72 Napadený rozsudek rovněž připomíná, že v rozsudku Soudního dvora bylo uvedeno, že Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) předpokládal, že „AIA [...] vlastnila závod vázaný na určitý majetek, v projednávané věci licenci, která nebyla převoditelná, což znemožňovalo převod závodu, takže předmětem prodeje mohly být jen jednotlivé věci, nikoli však samotný závod“, ačkoli „to neodpovídá pravdě, vzhledem k tomu, že uvedená argumentace byla přijata v dřívějším rozsudku Tribunal da Relação (odvolací soud v Lisabonu), na který Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) odkázal a s nímž se v této části ani neztotožnil. Ve skutečnosti bylo poukázáno na existující nesoulad s »důrazem kladeným na skutečnost, že společnost AIA měla závod spojený s nepřevoditelnou

licencí [...], neboť vzhledem k tomu, že společnost TAP byla oprávněna provozovat jak ‚pravidelné‘, tak ‚nepravidelné‘ lety [...], propojení závodu nepravidelné letecké dopravy a licence nebránilo společnosti TAP v provozování tohoto závodu“.

- 73 Kromě těchto pochybení podle napadeného rozsudku „je zřejmé, že sled zkoumaných skutečností zdaleka neobsahuje/nezachycuje celý relevantní skutkový rámec, což vyplývá nevyčerpávajícím způsobem ze samotného rámce, kdy došlo k ukončení vyslání dvou uvedených zaměstnankyň, z postavení společnosti TAP jakožto věřitele společnosti AIA, ze skutečnosti, že k dodání uvedeného ‚drobného vybavení‘ došlo v důsledku provádění likvidace (s přihlédnutím k tomu, že společnost TAP byla v postavení věřitele), z motivace společnosti TAP k převzetí smluv o nájmu letadel a předání letadel pronajímateli po ukončení smluv o nájmu, jakož i z motivace k provozu charterových letů, které již byly sjednány s cestovními kanceláři na léto 1993, s ohledem na finanční sankce, které přirozeně vyplývaly z nedodržení podmínek, což fakticky zhoršovalo postavení společnosti TAP jako věřitele společnosti AIA“.
- 74 Tribunal da Relação (odvolací soud v Lisabonu) dospěl k závěru, že „vzhledem k výše uvedeným chybám v rozsudku Soudního dvora a uvedeným skutkovým opomenutím, kterým nelze nepřiznat relevanci, je třeba toto rozhodnutí posoudit a přezkoumat výrazně kriticky a za současného zohlednění zjištěných nedostatků“.
- 75 V případě nesprávného právního posouzení odůvodnění rozsudku Soudního dvora – v důsledku nesprávného posouzení skutečností obsažených ve spise nebo v důsledku toho, že mu nebyly předloženy všechny relevantní skutečnosti – je v souladu s ustanoveními unijního práva namíste předložit Soudnímu dvoru nové předběžné otázky, a nikoli – jak se navrhuje v napadeném rozsudku – kriticky posoudit rozsudek Soudního dvora.
- 76 Předložení nových otázek Soudnímu dvoru je stále povinné v případě, že v řízení nadále existuje potřeba předložení předběžné otázky, neboť s možností postupného předkládání předběžných otázek v témže vnitrostátním řízení se počítá a rozhodně nejde o bezprecedentní iniciativu.
- 77 Kromě toho, pakliže se odpověď Soudního dvora vztahuje k okamžiku, který pro řešení konkrétního projednávaného případu není relevantní, nemůže řešení spočívat v pouhém nepoužití tohoto závazného rozsudku, nýbrž ve vrácení věci Soudnímu dvoru s upřesněním, že pro správné řešení sporu je třeba vědět, zda je odpověď uvedená v rozsudku v této věci použitelná i v době, kdy bylo vydáno soudní rozhodnutí, které údajně porušilo unijní právo.
- 78 Proto je třeba připomenout, že Soudní dvůr se v podané předběžné otázce ve vztahu k téže věci již vyjádřil k tomu, zda skutkovou situaci v projednávané věci lze podřadit pod pojem „převod závodu“ ve smyslu směrnice 2001/23. Soudní dvůr však tuto otázku zkoumal, aniž by zohlednil datum vydání rozsudku Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud), o který jde v projednávané věci, tj.

25. února 2009, a byl přitom povinen vzít v úvahu judikaturu Soudního dvora existující k tomuto datu.

- 79 Soudní dvůr rovněž rozhodl, že Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) porušil článek 267 SFEU, když v rámci rozsudku z roku 2009 odmítl předložit předběžnou otázku týkající se výkladu směrnice, tedy určení, zda skutečnosti uvedené v žalobě mohou spadat pod pojem „převod závodu“ stanovený touto směrnicí.
- 80 O tom, zda je toto porušení dostatečně závažné, aby založilo odpovědnost portugalského státu, však Soudní dvůr nerozhodl, protože o to nebyl požádán.
- 81 Vzhledem k uvedeným pochybnostem se Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) domnívá, že vzhledem k přednosti unijního práva a potřebě zajistit jednotný výklad a uplatňování Smluv je nová žádost o rozhodnutí o předběžné otázce odůvodněná.
- 82 Zaprvé, pokud jde o přednost unijního práva před vnitrostátním právem v otázce odpovědnosti státu za porušení unijního práva, smyslem této odpovědnosti je zajistit plnou účinnost tohoto práva, a zejména účinnou soudní ochranu práv zaměstnanců, kterou měla zaručit jak směrnice 77/187, tak směrnice 2001/23.
- 83 Pokud jde pak o potřebu zajistit jednotný výklad a uplatňování Smluv v otázkách odpovědnosti členských států za porušení unijního práva, zejména ze strany vnitrostátních soudů rozhodujících v posledním stupni, není známo žádné rozhodnutí Soudního dvora, kromě rozhodnutí v projednávané věci, které by se zabývalo touto otázkou v souvislosti se žalobou, jejímž předmětem je pojem „převod závodu“ ve smyslu směrnice 2001/23.
- 84 V rámci této předběžné otázky je dále třeba Soudnímu dvoru předložit předběžnou otázku, zda v projednávaném případě došlo v případě rozsudku Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) ze dne 25. února 2009 k dostatečně závažnému porušení unijního práva, ať už z důvodu nesprávného výkladu pojmu „převod závodu“ z hlediska unijního práva, nebo z důvodu nesplnění povinnosti předložit věc Soudnímu dvoru k rozhodnutí o předběžné otázce.
- 85 Jak vyplývá z ustálené judikatury Soudního dvora, pro vznik odpovědnosti členských států za náhradu škody způsobené jednotlivcům porušením unijního práva, které je jim přičitatelné, existují tři podmínky: i) porušené ustanovení unijního práva přiznává práva jednotlivcům; ii) porušení je dostatečně závažné; iii) existuje přímá příčinná souvislost mezi porušením a škodou, kterou poškození utrpěli.
- 86 Není pochyb o tom, že směrnice 77/187 a 2001/23 přiznávají zaměstnancům právo spočívající v možnosti využití pojmu unijního práva „převod závodu“, kterého se mohou přímo dovolávat; pokud tedy Soudní dvůr shledá, že ze strany Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) došlo k dostatečně závažnému porušení ve smyslu výše uvedeného, závisí v projednávaném případě nárok na

náhradu škody pouze na posouzení existence příčinné souvislosti mezi tímto porušením a vzniklou škodou.

- 87 Tribunal da Relação (odvolací soud v Lisabonu) tuto příčinnou souvislost v napadeném rozsudku neposoudil, neboť rozhodl, že nedošlo k relevantnímu justičnímu omylu ve smyslu judikatury Soudního dvora. Dospěl tedy k závěru, že Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) při vydání rozsudku ze dne 25. února 2009 postupoval v souladu se zákonem.
- 88 Pokud se Soudní dvůr domnívá, že ke dni vyhlášení rozsudku Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) v projednávané věci, tj. ke dni 25. února 2009, je třeba učinit závěr, že zjištěné skutečnosti představovaly převod závodu ve smyslu uvedených směrnic a že se Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) svým postupem dopustil dostatečně závažného porušení unijního práva, je třeba uzavřít, že hromadné propouštění žalobců by mělo být prohlášeno za protiprávní. Z toho vyplývá, že tito mají právo na náhradu utrpěné škody.
- 89 V době, kdy došlo k jednání, však v portugalském právním řádu platil čl. 23 odst. 2 nařízení o ukončování pracovních smluv, který stanovil, že přijetí náhrady škody ze strany zaměstnance znamená souhlas s propuštěním.
- 90 Ve věci, v níž byl vydán rozsudek Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) ze dne 25. února 2009, bylo prokázáno, že zaměstnanci-žalobci přijali náhradu škody, která jim byla přiznána v důsledku hromadného propouštění, a že tak učinili, protože byli přesvědčeni, že zánik společnosti AIA byl nevyhnutelný.
- 91 Rovněž bylo prokázáno, že žalobci v té době nevěděli, že po ukončení jejich pracovních smluv bude společnost TAP provozovat přinejmenším část charterových letů, které dosud provozovala společnost AIA, nebo že část vybavení společnosti AIA, včetně letadel, bude předána společnosti TAP.
- 92 Ve výše uvedeném rozsudku ze dne 25. února 2009 Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) neaplikoval čl. 23 odst. 2 nařízení o ukončování pracovních smluv, neboť považoval hromadné propouštění za platné, a proto část kasačního opravného prostředku týkající se této otázky zamítl.
- 93 V tomtéž řízení, tj. v řízení o žalobě proti hromadnému propouštění, však Tribunal da Relação de Lisboa (odvolací soud v Lisabonu) rozhodl, že tento článek je ve svém celku platný, s tím, že přijetí náhrady škody ze strany všech žalobců – s výjimkou jednoho – svědčilo o ochotě akceptovat propuštění a vedlo ke ztrátě možnosti hromadné propouštění napadnout.
- 94 V projednávaném případě je třeba za účelem prokázání příčinné souvislosti mezi tvrzeným porušením unijního práva a škodou utrpěnou zaměstnanci zvážit výklad a aplikaci pravidla stanoveného v čl. 23 odst. 3 nařízení o ukončování pracovních smluv a přezkoumat, zda je v souladu s unijním právem platným v rozhodné době, konkrétně se směrnicí 77/187.

- 95 V případě, že by bylo rozhodnuto, že v situaci posuzované v rozsudku Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) ze dne 25. února 2009 skutečně došlo k převodu závodu, použití čl. 23 odst. 3 nařízení o ukončování pracovních smluv by neumožňovalo převést práva a povinnosti společnosti AIA vyplývající z pracovních smluv existujících v době převodu na společnost TAP, a to vzhledem k tomu, že zaměstnanci přijali náhradu škody v souvislosti se zánikem svých pracovních smluv v rámci hromadného propouštění ze strany společnosti AIA.
- 96 Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud) se tedy domnívá, že i kvůli nutnosti posouzení této příčinné souvislosti je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v této věci odůvodněná.

Předběžné otázky

„1. S ohledem na výše uvedený skutkový stav a judikaturu Soudního dvora ke dni 25. února 2009, měly být vykládány k tomuto datu směrnice Rady 77/187/EHS ze dne 14. února 1977 a směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sbližování právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů, zejména čl. 1 odst. 1 směrnice Rady 2001/23/ES, v němž byl vymezen pojem „převod“ v tom smyslu, že pojem „převod závodu“ zahrnuje situaci, kdy společnost působící na trhu charterových letů byla zrušena rozhodnutím většinového akcionáře, který byl rovněž společností působící v oblasti letecké dopravy a který v rámci likvidace provedl úkony podrobněji popsané v rámci výše uvedených skutkových okolností?

2. V případě kladné odpovědi a rovněž s ohledem na výše uvedený skutkový stav a na judikaturu Soudního dvora ke dni 25. února 2009, představuje závěr obsažený v rozsudku vydaném téhož dne Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud), který v posledním stupni a s ohledem na předložený skutkový stav rozhodl, že výše uvedené směrnice, zejména čl. 1 odst. 1 směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001, musí být vykládány v tom smyslu, že situace popsaná v předchozí otázce nespadá pod pojem „převod závodu“, dostatečně závažné porušení unijního práva?

3. S ohledem na výše uvedené zjištěné skutečnosti a judikaturu Soudního dvora ke dni 25. února 2009, je dostatečně závažným porušením unijního práva závěr obsažený v rozsudku, který téhož dne vydal Supremo Tribunal de Justiça (Nejvyšší soud), který při rozhodování v posledním stupni a s ohledem na skutkový stav, který mu byl znám, rozhodl, že článek 234 SES (nyní článek 267 SFEU) musí být vykládán v tom smyslu, že uvedený Nejvyšší soud s ohledem na skutkové okolnosti popsané v první předběžné otázce a na okolnost, že nižší vnitrostátní soudy, které věc projednávaly, vydaly rozporná rozhodnutí, nebyl povinen předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku ohledně správného výkladu pojmu „převod závodu“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/23/ES?

4. V případě kladné odpovědi na první otázku a v případě kladné odpovědi na aspoň jednu ze dvou předchozích otázek, tedy v případě závěru, že došlo k dostatečně závažnému porušení unijního práva, má být v případě, jako je tento – kdy bylo prokázáno, že zaměstnanci souhlasili s přijetím náhrady škody v souvislosti s hromadným propouštěním v přesvědčení, že zánik jejich zaměstnavatele, společnosti Air Atlantis, je nevyhnutelný, a nevěděli, že po ukončení jejich pracovních smluv bude žalovaná společnost TAP provozovat alespoň část charterových letů, které předtím provozovala společnost Air Atlantis, a že společnosti TAP bude předána část vybavení společnosti Air Atlantis, včetně letadel – čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 77/187/EHS ze dne 14. února 1977 vykládán v tom smyslu, že brání takovému vnitrostátnímu ustanovení, jako je čl. 23 odst. 3 nařízení s mocí zákona č. 64-A/89 ze dne 27. února 1989, který byl mezitím zrušen, ale byl použitelný v době rozhodné z hlediska skutečností sporu v původním řízení, podle nějž „přijetí náhrady škody podle tohoto článku ze strany zaměstnance znamená souhlas s propuštěním“?